

Vlastní náplň činnosti Unie

Oblasti integrace

Cíle EU (čl. 3 SEU): podpora míru, **svých hodnot** (čl. 2) a blahobyt obyvatel EU

Prostředky k dosažení cílů EU:

- **(1) jednotný vnitřní trh (hlavně ekonomická integrace),**
- **(2) prostor svobody, bezpečnosti a práva** (následky ekonomické integrace v **mimoekonomické oblasti**),
- **(3) hospodářská a měnová unie** (vyšší forma ekonomické integrace)
- **(4) ústavní úroveň** (základní hodnoty – právní stát, ochrana lidských práv, zákaz diskriminace apod.)

PRÁVO EVROPSKÉ UNIE

Ekonomická integrace: Jednotný vnitřní trh

Masarykova univerzita 2023

Právo EU jako integrační nástroj

- **2 metody úpravy:**

- ***samostatná unijní úprava*** (primární právo, nařízení) – existuje paralelně s vnitrostátní úpravou, má aplikační přednost

- ***určování obsahu vnitrostátní úpravy*** (její sbližování) (směrnice)

- aplikuje se vnitrostátní úprava

Ekonomická integrace:

Společný trh → Jednotný vnitřní trh

Sbližování (harmonizace) práva v EU

Společný trh

- Založen na 4 základních svobodách:
- **volný pohyb zboží, osob, služeb, kapitálu**
budován v 50. a 60. letech, funguje až do 1993, kdy **se mění na jednotný vnitřní trh**
 - **Ekonomika: původně** zcela převažující **smysl** evropské integrace (EHS)
 - prosazeno s h o r a (ekonomické zájmy velkých hospodářských subjektů) – nutnost velkého trhu k zajištění odbytu stále rostoucího množství produktů
 - prospěšné i pro spotřebitele (obyvatelstvo)
 - *společné politiky*: tradiční – zeměd-dopr-obch

Období stagnace 70.-80. léta

- sílil tlak na
 - zrušení dosavadních překážek volného pohybu,
 - odbourání hraničních kontrol a jiných důvodů fragmentace trhu
- **1985: „Bílá kniha pro dokončení vnitřního trhu.“**
- odstranit přetrvávající překážky – 3 typy:
 - tzv. **materiální překážky** - odstranění kontrol zboží i osob na vnitřních hranicích,
 - **technické překážky**, týkající se rozdílných národních předpisů upravujících, jak technické parametry výrobků, tak existující procedury k ověřování technických parametrů zboží,
 - **fiskální překážky** (cla, daňová diskriminace)
- Právní vyjádření: **Jednotný evropský akt 1986/1987** (revize Smlouvy o založení EHS - program budování jednotného vnitřního trhu)

Společný trh x jednotný vnitřní trh

- **přechod** od společného trhu k *jednotnému vnitřnímu trhu* (vyšší stupeň): cca 1993
- **právní nástroje:** *Bílá kniha* - Jednotný evropský akt 1986/87, Maastrichtská smlouva 1992/93
- q1 a q2 rozšíření 4 základních **svobod**
- Maastricht: zavedení **nových společných politik**, perspektiva jednotné měny

Pojem jednotného vnitřního trhu - 1

- **První složka:**
- **4 základní svobody** – volný pohyb
 - zboží,
 - osob,
 - služeb,
 - kapitálu

Pojem jednotného vnitřního trhu - 2

- **Druhá složka:**
- **společné politiky (oblasti integrace)**
 - **základní (původní - již ve společném trhu)** – zemědělská, dopravní, společná obchodní, sociální, (soutěžní)
 - **novější (Maastricht – až v jednotném vnitřním trhu)** –
 - vízová, azylová a přistěhovalecká,
 - hospodářská a měnová,
 - fiskální (daně)
 - ochrana spotřebitele,
 - hospodářská a sociální soudržnost,
 - ochrana životního prostředí,
 - rozvojová spolupráce aj.

Definice vnitřního trhu

- Článek 26 SFEU
- 1. Unie přijímá opatření určená k **vytvoření nebo zajištění fungování vnitřního trhu** v souladu s příslušnými ustanoveními Smluv (= pravomoc Unie).
- **2. Vnitřní trh zahrnuje**
 - prostor bez vnitřních hranic,
 - v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu
 - v souladu s ustanoveními Smluv.

Volný pohyb zboží (uvnitř Unie)

- Co je „**volný**“ pohyb zboží (obchod): zcela volný obchod mezi členskými státy bez překážek.
- Překážky obchodu k odstranění:
 - **fiskální**
 - (1) **zákaz cel** a podobných dávek, (2) **daňové** diskriminace
odstraněno bez výjimek
 - **jiné (administrativní)**
 - (3) **zákaz množstevních omezení, zákazů** a jiných omezení dovozu a vývozu
odstraněno z větší části – možné výjimky
 - **další**
 - např. státní monopoly obchodní povahy – obchod regulován státem - *zákaz omezování dovozu*

Co je zboží ?

- Definice pojmu zboží jen v judikatuře SDEU - a to v rozsudku *Komise vs. Itálie 7/68*: „*produkt ocenitelný v penězích, který je způsobilý být předmětem obchodní transakce.*“
- Následná bohatá judikatura: **zboží znamená také** např.
 - **zemědělské výrobky,**
 - umělecké předměty (včetně mincí se sběratelskou hodnotou),
 - předměty **duševního vlastnictví,**
 - zboží dovezené a určené k **osobní spotřebě** jednotlivce (léky či výrobky běžné spotřeby),
 - **odpady** ať už recyklovatelné či nerecyklovatelné
 - **energie.**
 - Není zbožím *res extra commercium*, tedy např. zbraně, lidské orgány, drogy

Administrativní překážky.

Kvantitativní omezení dovozu a **opatření s rovnocenným účinkem 1**

- Čl. 34: *Množstevní omezení dovozu, jakož i veškerá **opatření s rovnocenným účinkem**, jsou mezi členskými státy zakázána.*
- Samo množstevní omezení (kvóty a zákazy) jasné.
- ***Chybí definice opatření s rovnocenným účinkem*** (vymezení) = specifikováno v judikatuře SDEU – stovky rozsudků
- podobné pravidlo pro vývoz
- ***původce opatření: stát*** (nikoli soukromý subjekt)
- *příklady opatření: právní předpis, správní rozhodnutí, nečinnost státního orgánu*

Administrativní překážky. Kvantitativní omezení dovozu a **opatření s rovnocenným účinkem 1a**

první definice:

- **Dassonville (8/74):** jakékoli opatření *státu*, které znamená
 - přímé nebo nepřímé
 - skutečné nebo potencionálníomezení pohybu zboží

Směrnice Komise č. 70/50

ze dne 22. prosince 1969 založená na čl. 33 odst. 7 o zrušení opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením dovozu, na která se nevztahují jiné předpisy přijaté na základě Smlouvy o EHS

- směrnice Komise pro přechodné období (do 31.12.1969)
- účel: odstranit zatím existující opatření s rovnocenným účinkem
- proto nutnost jejich vymezení **(omezují dovoz zvýhodňováním domácího zboží)**:
 - **diskriminační (odlišný režim)**
 - **nediskriminační (stejný režim – vadí jen při zneužití)**
 - judikát Rau 261/81 – margarín v Belgii povinně v kostkách (balení výrobku)
 - uvedení země původu zboží – nežádoucí (předsudky) (označování výrobku)
- demonstrativní výčet opatření
- převzato a někdy překonáno judikaturou – někdy přísnější (Dassonville)
- ale dodnes se na ni Soudní dvůr odvolává

Kvantitativní omezení dovozu a **opatření s rovnocenným účinkem 2**

- Neadekvátní šíře „dassonvillské“ definice
- **Cassis de Dijon (120/78)**: další odůvodněná omezení:
 - kategorické požadavky (vitální zájmy) státu uznávané komunitárním (unijním) právem
 - proporcionalita a nezbytnost jejich uplatnění
 - nesmí být diskriminační

Kvantitativní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem 3

- další narušení „dassonvillské“ definice
- **Keck a Mithouard (C-267,268/91):**
- nediskriminační marketingové metody přípustné
- faktická opatření členského státu, nečinnost (**jahody**)

Kvantitativní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem: **dovolené výjimky (čl. 36)**

- ochrana veřejné mravnosti
- ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti
- ochrana života a zdraví
- ochrana kulturního bohatství
- ochrana práv k duševnímu vlastnictví
- **obecná podmínka: není svévolná diskriminace ani skryté omezování obchodu**

Podmínky pro pohyb zboží

Jak se řeší různé (konfliktní) požadavky na zboží (vč. dováženého)

- Různé požadavky na zboží uváděné na trh se řeší:
 - harmonizací (sjednocením) podmínek (norem)
 - vzájemným uznáváním podmínek

Sbližování (harmonizace) práva

- Připomenutí:
- právní režim EU tvoří:
 - vlastní **předpisy EU** – primární právo, **nařízení** platné ve všech členských státech
 - právní předpisy **členských států** přizpůsobené (modifikované) podle **směrnic**

= výsledek sbližování práva (nezbytné pro fungování vnitřního trhu)

 - předěl: 1986 – JEA (kvalifikovaná většina)

Základní postupy při harmonizaci - 1

- **Čl. 113 (harmonizace nepřímých daní):** Rada zvláštním legislativním postupem a po konzultaci s Evropským parlamentem ... jednomyslně přijme ustanovení k harmonizaci ... **nepřímých daní** (DPH, spotřební daně), ...

Shrnutí 113: Nepřímé daně - jednomyslnost v Radě

- **Čl. 114 (obecné pravidlo pro harmonizaci):** **Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem** (= kvalifikovanou většinou) ... přijímají opatření ke sbližování ustanovení právních a správních předpisů členských států, **jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu.**

Shrnutí 114: Ostatní případy: kvalifikovaná většina v Radě

Základní postupy při harmonizaci – 2 (zmírnění důsledků kvalifikované většiny)

- **Přijímání harmonizačních směrnic - předěl: 1986 – Jednotný evropský akt (zavedení kvalifikované většiny)**
- **VÝJIMKY (POJISTKY PRO DŮSLEDKY UPLATNĚNÍ KVALIFIKOVANÉ VĚTŠINY):** směrnice na daný členský stát **nebude dočasně aplikována – potřebná žádost Komisi:**
- **Čl. 114/4:** Pokládá-li členský stát po přijetí harmonizačních opatření za nezbytné **ponechat si vlastní vnitrostátní předpisy** ze závažných důvodů uvedených v článku 36 nebo týkající se ochrany životního nebo pracovního prostředí, oznámí je Komisi spolu s důvody pro jejich ponechání.
- **Čl. 114/5:** Pokládá-li členský stát po přijetí harmonizačních opatření za nezbytné **zavést vnitrostátní předpisy**, opírající se o nové vědecké poznatky k ochraně životního prostředí nebo pracovního prostředí, z důvodu zvláštního problému, který se objeví dodatečně oznámí zamýšlené předpisy Komisi spolu s důvody pro jejich zavedení.

Základní postupy při harmonizaci – 3 (zmírnění důsledků kvalifikované většiny)

- Rozhodování Komise o žádosti:
- **Čl. 114/6:** Komise ... dotyčné vnitrostátní právní předpisy schválí nebo zamítne poté, co prověří, zda neslouží jako prostředek svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování obchodu mezi členskými státy a nenarušují fungování vnitřního trhu.

Shrnutí: Výjimky z účinnosti směrnice může povolit Komise (zpravidla dočasně)

Odstraňování rozdílů bez harmonizace: *princip vzájemného uznávání*

- *Cassis de Dijon*: Šlo tehdy o spor, zdali může Německo (nebo jakákoli jiná země) bránit v dovozu francouzského likéru Cassis de Dijon (nebo jakéhokoli jiného výrobku) **jen proto, že neodpovídal německým nebo jiným předpisům** pro tento druh nápojů nebo jiného výrobku. Nemůže, ale zde byl závěr zvrácen uplatněním kategorických požadavků.
- Od té doby platí ve vzájemném obchodě zásada, že **výrobek legálně vyrobený a uvedený na trh v jednom členském státě musí mít volný přístup i na trhy všech ostatních členů EU, bez ohledu na to, zda odpovídá předpisům těchto členských států.** Soud vycházel z toho, že **všechny členské státy ochraňují na srovnatelné úrovni zdraví, bezpečnost a životní prostředí svých občanů a že mezi nimi neexistují zásadní rozdíly.**
- **Vzájemné uznávání výrobků** se stalo vůdčí zásadou pro uvolnění vzájemného obchodu členských zemí. Podle odhadu kolem poloviny tohoto obchodu probíhá dnes podle těchto zásad.
- Původně nepsaná zásada prosazovaná Soudním dvorem, od r. 2019 nařízení přijaté podle čl. 114 SFEU (viz hned dále).

Princip vzájemného uznávání (nařízení 2019/515)

- **alternativa k harmonizaci (unifikaci) norem**, tedy požadavků na výroby
- zboží má splňovat určité **technické požadavky**, např. na název, tvar, velikost, hmotnost, složení, označování nebo balení
- **Členské státy nesmějí zakázat na svém území prodej zboží uvedeného v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě**
- **VÝJIMKY**: z důvodů stanovených v článku 36 SFEU nebo na základě jiných **naléhavých důvodů obecného zájmu (kategorických požadavků)** uznaných judikaturou Soudního dvora (zejm. ochrana spotřebitele, ochrana životního prostředí, veřejného zdraví a ochrana lidských práv)